

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЯДЕРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник директора з наукової роботи

_____ **В. В. Давидовський**
« 5 » _____ 2023 р.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Освітньо-кваліфікаційний рівень: доктор філософії

Галузь знань: 10 - Природничі науки

Спеціальність : 104 – Фізика та астрономія

Освітня програма: Фізика ядра, фізика елементарних частинок і високих енергій; ядерно-фізичні установки; радіаційна фізика конденсованого стану; фізика плазми і ядерного синтезу.

Статус курсу: загальнонауковий

Київ 2023

Педагогічна практика: Навчально-методичний комплекс дисципліни. – Київ: ІЯД НАНУ, 2023. - 11 с.

Укладач: Литовко І.В., доктор фізико-математичних наук , пров. науковий співробітник

Ухвалено на засіданні Вченої ради Інституту ядерних досліджень НАН України
протокол № 6 від “ 5 ” липня 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –4	галузь знань 10 Природничі науки (шифр і назва)	Нормативна	
	Спеціальність 104 Фізика і астрономія (шифр і назва)		
Модулів –1	Спеціалізація: <i>Фізика ядра, фізика елементарних частинок і високих енергій; ядерно-фізичні установки; радіаційна фізика конденсованого стану; фізика плазми і ядерного синтезу.</i>	Рік підготовки:	
Змістових модулів –		4-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		7-й або 8-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –50 самостійної роботи аспіранта -70	Освітній рівень: третій освітньо-науковий (доктор філософії).	Лекції	
		год.	год.
		Практичні, семінарські	
		50 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		70 год.	год.
		Індивідуальні завдання: год.	
Вид контролю: диференційований залік			

ВСТУП

Педагогічна практика – організаційна форма навчання, яка є важливою сполучною ланкою між теоретичною та практичною діяльністю аспірантів освітньо-кваліфікаційного рівня «Доктор філософії».

Мета і завдання практики

Головна мета педагогічної практики – формування у аспірантів системи педагогічних умінь та навичок, фахових здібностей, особистісно-індивідуального стилю поведінки та діяльності, необхідних для майбутньої наукової жіяльності в оптимально наближених до роботи за фахом умовах; вдосконалення і втілення на практиці знань та вмінь, набутих у курсах педагогіки, методики викладання фізики та астрономії; забезпечення цілісної системи навчально-виховної роботи зі слухачами (учнями) з виконанням функцій вчителя (викладача); набуття досвіду самоорганізації педагогічної діяльності, стимулювання та розвиток пізнавальної активності, життєдіяльності слухачів (учнів) та організації взаємодії з ними.

Під час практики аспіранти мають виконати такі завдання:

1. Ознайомитися з освітнім закладом (центром, школою), навчальними кабінетами, їхнім матеріально-технічним забезпеченням.
2. Ознайомитися з планом роботи освітнього закладу (центру, школи) календарним, тематичним і поурочними планами викладачів (вчителів).
3. Планувати уроки на період педагогічної практики, розробляти конспекти уроків і проводити пробні та залікові заняття або уроки (4 заняття або уроки).
4. Аналізувати власні заняття (уроки) та заняття (уроки) викладачів (вчителів) і аспірантів-практикантів.
5. Відвідувати залікові уроки аспірантів-- колег по практиці та брати участь у їх обговоренні.
6. Відвідувати і аналізувати позакласні заходи, які проводять викладачі (вчителі).
7. Планувати, складати власні сценарії і проводити позакласні виховні заходи.
8. Проводити заняття гуртків, просвітні заходи, випускати тематичні газети, альманахи.
9. Проводити індивідуальну роботу з окремими слухачами (учнями), консультувати слухачів (учнів).

10. Вести педагогічні спостереження за слухачами (учнями) та класом під час проведення занять (уроків) і позакласних заходів, і скласти психолого-педагогічну характеристику колективу класу.
11. Систематично аналізувати свою практичну діяльність, вести щоденникові записи.
12. Виготовляти дидактичний матеріал, засоби наочності, допомагати викладачам (вчителям) в обладнанні кабінетів.
13. Підготувати звітну документацію, взяти участь у колективному обговоренні результатів практики в освітньому закладі (центрі, школі) та захистити практику в Інституті.

Терміни проходження практики

Педагогічна практика аспірантів 4 курсу триває шість-десять тижнів з відривом від навчання у сьомому або восьмому семестрі навчального року за спеціальністю.

Перед початком педагогічної практики для аспірантів проводять інструктаж, на якому повідомляють мету і завдання практики, її тривалість, види і форми педагогічної діяльності аспірантів, порядок обліку та оцінювання їхньої роботи.

Завершується практика колективним обговоренням результатів разом зі аспірантами, викладачами (вчителями) та керівниками навчального закладу, в якому проходила практика, керівниками-методистами, представником науково-організаційного відділу.

Після закінчення практики аспіранти повинні подати звітну документацію:

1. Звіт про педагогічну практику.
2. Плани-конспекти залікових занять (уроків).
3. План-сценарій виховних або інших заходів (за умов їх проведення у закладі освіти).
4. Психолого-педагогічну характеристику слухача (учня).
5. Характеристику закладу освіти (центру, школи) на аспіранта-практиканта.
6. Щоденник педагогічної практики.
7. Заліковий лист результатів педпрактики.

Захист педагогічної практики відбувається в Інституті впродовж шести днів з часу закінчення терміну проведення практики.

Під час захисту аспірант повинен:

- виявити знання принципів, методів, типів занять (уроків) та виявити вміння їх використовувати в навчальному процесі;
- продемонструвати бездоганне володіння нормами оцінювання знань, умінь і навичок слухачів (учнів) з фізики та астрономії;
- засвідчити володіння теоретичним матеріалом з фізики та астрономії, бездоганне знання освітньої або шкільної програми з цих дисциплін.

Навчальна база практики. Керівництво практикою

Аспіранти проходять педагогічну практику в Навчальному центрі імені Джорджа Кузьмича або в закладах освіти з якими Інститут уклав відповідний договір.

Загальне керівництво практикою здійснює відповідальна особа.

Керівництво практикою на рівні окремих груп здійснюють викладачі, керівники-методисти.

Відповідальними за організацію та проведення педагогічної практики є гаранті освітньо-наукової програми.

Відповідальність за техніку безпеки аспірантів під час педагогічної практики покладається на групових керівників-методистів.

Гарант освітньої програми зобов'язаний ознайомити аспірантів із програмою практики та провести інструктаж із техніки безпеки.

Керівник практики має такі обов'язки:

1. Формує групи аспірантів для проведення педагогічної практики.
2. Готує наказ щодо проходження педагогічної практики у закладі освіти.

3. Організовує і проводить разом з керівниками структурних підрозділів та представниками відділів інструктаж щодо проведення практики.
4. Здійснює нагляд за роботою керівників-методистів і дисципліною аспірантів під час практики.
5. Здійснює поточний і підсумковий контроль проходження педагогічної практики.
6. Доповідає керівництву Інституту про певні негаразди, помічені під час проведення практики.

Керівник-методист має такі обов'язки:

1. Забезпечити зустріч аспірантів-практикантів з керівництвом закладу освіти, викладачами, вчителями, на якій аспірантів ознайомлять із завданнями та специфікою навчальної та виховної роботи школи, дадуть загальну характеристику класам, охарактеризують основні напрями роботи закладу освіти та розподілять аспірантів за класами, прикріплять їх до викладачів (вчителів).
2. Проводити консультації з методичних питань, зокрема допомагає у подоланні труднощів при підготовці уроків та написанні конспектів занять (уроків), вибору типу заняття (уроку) та методів навчання.
3. Відвідувати усі залікові уроки аспірантів, проводити їх обговорення у присутності аспірантів-практикантів, викладача, учителя та ставити оцінку.
4. Взяти участь у роботі заключної підсумкової наради в закладі освіти..
5. Визначати термін подання документації практики та день її захисту.
6. У визначений термін провести захист педагогічної практики, оцінити роботу аспірантів та виставити оцінки у залікові книжки (за наявності) та відомість.
7. Подати керівникові звіт про результати проведення педагогічної практики та доповісти про результати педагогічної практики на семінарі відповідного відділу або комісії.

Аспірант-практикант має такі обов'язки:

1. Аспірант-практикант зобов'язаний розпочати і завершити практику у визначений термін. Тривалість робочого дня практиканта у закладі освіти становить не менш ніж 6 годин.
2. Під час практики аспірант зобов'язаний дотримуватись правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, виконувати вказівки адміністрації та керівників практики.
3. Аспірант повинен якісно виконувати роботу, передбачену програмою педагогічної

практики. Практикант повинен бути зразком організованості, ввічливості, працелюбності, дисциплінованості для слухачів (учнів) і викладачів (вчителів), а також для своїх товаришів.

4. Аспірант повинен підготувати всі необхідні звітні документи, які оформлені згідно з вимогами, і захистити практику.

Зміст практики

На першому тижні практики відбувається *ознайомлення* із закладом освіти (центром, школою), якісним і кількісним складом класу, кабінетами, а також документацією закладу освіти (класним журналом, календарним і тематичним планами роботи викладачів (вчителів) та планом роботи класного керівника), *відвідування* та *аналіз занять* (уроків) і виховних заходів, які проводять викладачі(вчителі) та класні керівники. Крім цього, спільно з викладачами (вчителями), класним керівником за участю керівників-методистів кожен аспірант *має скласти* власний план роботи на весь період практики.

У наступні тижні аспіранти виконують професійні обов'язки викладача(вчителя) фізики і астрономії та класного керівника. Під час практики аспіранти ведуть щоденник, в якому записують зміст проведеної роботи, результати спостереження за навчально-виховним процесом в освітній установі, власною педагогічною діяльністю, особисті враження від педагогічної практики, висловлюють побажання щодо її проведення, а також занотовують результати психолого-педагогічного вивчення слухача (учня) і класу. Щоденник є основою для написання звіту про практику і психолого-педагогічної характеристики на слухача (учня) і клас.

Враховуючи те, що заняття (урок) є основною формою організації навчально-виховної роботи викладача (вчителя) з класом, аспіранти-практиканти повинні за час практики оволодіти методикою підготовки, проведення й аналізу занять (уроків) різних типів. Практиканти зобов'язані самостійно готувати і проводити уроки з фізики та астрономії, творчо підходити до вибору типу уроку, використовувати різноманітні методи, прийоми навчання, технічні та наочні засоби навчання, опрацьовувати спеціальну науково-методичну літературу.

Виконуючи функції класного керівника, практиканти повинні у закріпленому за ними класі самостійно підготувати і провести один виховний захід. У цій роботі вони консультуються і одержують допомогу класних керівників, заступника директора з виховної роботи в школі, методиста, які й оцінюють виховний захід.

Упродовж всього часу проходження практики аспіранти проводять психолого-педагогічне спостереження за учнями класу. На основі зібраного матеріалу аспіранти повинні написати психолого-педагогічну характеристику слухача (учня).

Форми та методи контролю

Поточний контроль здійснюють керівник-методист протягом проходження педагогічної практики: аналізують та оцінюють систематичну роботу аспіранта в освітній установі, залікові уроки, виховний захід відразу після їх проведення.

Підсумковий контроль здійснюють керівник-методист у кінці педагогічної практики: перевіряють та оцінюють конспекти залікових занять (уроків), конспект виховного заходу, психолого-педагогічну характеристику слухача (учня).

Виставляючи аспірантові диференційовану оцінку, керівники-методисти враховують рівень теоретичної підготовки майбутнього викладача (вчителя), якість виконання завдань практики, рівень оволодіння педагогічними вміннями і навичками, ставлення до дітей, колег, акуратність, дисциплінованість аспіранта, якість оформлення та своєчасність подання документації.

Критерії оцінювання практики

За час проведення педагогічної практики та у результаті захисту результатів педагогічної практики аспірант може отримати максимальну кількість балів – 100 балів:

- заліковий урок – 10 б.
- заліковий виховний захід – 10 б.
- конспект залікового уроку – 10 б.
- конспект виховного залікового заходу – 10 б.
- психолого-педагогічна характеристика слухача (учня) – 10 б.
- захист практики – 10 б.

Якщо аспірант набирає 90–100 б., його практику оцінюють «відмінно» А; 89–81 б. – «добре» В; 80–71 б. – «добре» С; 70–61 б. – «задовільно» D; менш ніж 50 б. – на «незадовільно», тобто практики не зараховують.

Аспірант, який не виконав програми, скеровується на практику вдруге в період канікул або відраховується з навчального закладу.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ МЕТОДИЧНИХ ТА ДИДАКТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ

1. Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики: Збірник наукових праць. Випуск V: В 3-х томах. –Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2005. – Т. 2: Теорія та методика навчання фізики. –401 с.
2. **Проблеми якості вищої освіти** : монографія / К. Корсак, Г. Козлакова, А. Похресник, В. Паламарчук, Ю. Терещенко; Ін-т вищ. освіти АПН України. - К. : Пед. думка, 2007. - 231 с. - укр.
3. **Теоретичні засади моніторингу якості вищої природничої та інженерної освіти** : монографія / К. В. Корсак, Ю. К. Корсак, З. Є. Тарутіна, А. К. Похресник, Г. О. Козлакова; НАПН України, Ін-т вищ. освіти. - К. : Пед. думка, 2012. - 207 с. - Бібліогр.: с. 175-188 - укр.
4. Садовий М.І., Вовкотруб В.П., Трифонова О.М. Вибрані питання загальної методики навчання фізики: навчальний посібник [для студ. ф.-м. фак. вищ. пед. навч. закл.] –Кіровоград: ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2013. – 252с.
5. Корсак К. [«Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів»](#) / Монографія. — К.: МАУП-МКА, 1997.
6. Корсак К. «Освіта, суспільство, людина в ХХІ столітті: інтегрально-філософський аналіз»: Монографія. — К.-Н.: Вид-во НДПУ ім. М.Гоголя, 2004
7. Корсак К. В. «Електростатика». — К.: Вища шк., 1972.
8. Корсак К. В. Методичні вказівки до розділу «Механіка неінерціальних систем відліку» у курсі фізики вузів і до самостійної роботи студентів над ними. — К.: НМК ВО, 1990.
9. [Корсак К. В. «Фізика. Письмовий екзамен»](#) (навч. пос. для підг. відділень ВНЗ України). — К.: Либідь, (три видання 1993—1994).
10. [Корсак К. В. «ФІЗИКА. 25 повторювальних лекцій»](#)^[недоступне посилання з серпня 2019] (навч. посібник для підготовчих відділень закладів вищої освіти і для самоосвіти). — К.:Вища школа, 1994.
11. Korsak K. «Ukraine: Systeme of Higher Education» (for «Student Handbook. A directory of courses and institutions in higher education for countries not members of the European Union», Council of Europe Press) — Council of Europe, 1996.
12. «Стан освітньої системи України» / Корсак К. В. — К.: Міжн. фонд «Відродж.», 1999.
13. [«Основи сучасної екології»](#): Навч. посіб. (шість видань 1998—2009 рр.)
14. Корсак К. В. [«Вчимо механіку на уроках і вдома»](#): Збірник текстових і графічних задач. — Харків: Вид.-во «Ранок»: Веста, 2003
15. Корсак К. **Аналітична доповідь** — «UKRAINE. Education for All. 2000. Assessment. National Report». — Ministry of Education of Ukraine, 1990—1999.
16. Педагогічна практика аспірантів-філологів: Методичні вказівки до проведення педагогічної практики з української мови та літератури для аспірантів 4–5 курсів (філологічний факультет) / Укл. М.П.Єфименко, О.А.Слижук. – Запоріжжя: ЗНУ, 2006.
17. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах. Кол. авторів. За заг. ред. М.І.Пентиліук. – К.: Ленвіт, 2010.
18. Методика навчання української мови в середніх навчальних закладах / За ред. М. І. Пентиліук: Підручник для аспірантів-філологів. – К.: Ленвіт, 2000.
19. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах: модульний курс: посібник для аспірантів педагогічних університетів та інститутів / За ред. М. І. Пентиліук. – К. : Ленвіт, 2011.

20. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Інформаційний збірник МОН. – 2012. – № 4-5. – С.3 – 32.
21. Пехота О.М., Старєва А.М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя. - Миколаїв: Іліон, 2005.
22. Освітні технології / За ред. О.М.Пехоти. - К.: "А.С.К.", 2001.
23. Педагогічні інновації в сучасній школі. - К.: Освіта, 1994.
24. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. - К.: Академвидав, 2004.
25. Мороз О.Г., Сластьонін В.О., Філіпенко Н.І. Підготовка майбутнього вчителя: зміст та організація. – К.,1997. - 168 с.
26. Пентилюк М.І. Стратегічні орієнтири підготовки майбутнього вчителя // Дивослово.-2014.- С.2-6.
27. Бандура О.М. Вивчення елементів теорії літератури у 9-11 класах. Посібник для вчителя. – К.: Рад. школа. – 1989. – 158 с.
28. Бочарник У. Українська література. 9 клас. Плани-конспекти уроків. – Харків: Ранок,2001. – 179 с.
29. Бугайко Т.Ф., Бугайко Ф.Ф. Українська література в середній школі. – К.: Рад. школа,1962. – 391 с.
30. Демчук О. Нестандартні уроки з української літератури в 9-11 класах. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2000. – 144 с.
31. Житник Б. О. Методичний poradник. Форми і методи навчання. – Харків: Видавнича група "Основа", 2005. – 125 с.
32. Куцевол О. Теоретико-методичні основи розвитку креативності майбутніх учителів літератури : монографія / Куцевол О. – Вінниця: Глобус-Прес, 2006. – 348 с.
33. Микитюк В. Практикум з методики викладання української літератури : навч. посібник /Володимир Микитюк. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 186 с.
34. Наукові основи методики літератури. За ред. Н.Волошиної – К.: Ленвіт, 2002. – 344 с.
35. Неділько В.Я. Методика викладання української літератури в середній школі. – К.: Рад.школа, 1978. – 248 с.
36. Пасічник Є.А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., Ленвіт, 2000. – 384 с.